

Joakim Strand r

Kirjallinen kysymys maksuhäiriömerkintäaikojen lyhentämisestä ja luottotietojen kyselyjärjestelmän käyttöönnotosta

Eduskunnan puhemiehelle

Ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkinnät lisääntyvät Suomessa vuosittain. Maksuhäiriömerkinnät näkyvät luottotietorekisterissä, jota ylläpitävät Suomen Asiakastieto Oy ja Bisnode Finland Oy. Maksuhäiriöisiä henkilöitä on Suomessa tällä hetkellä enemmän kuin koskaan aiemmin, jo yli 370 000 eli 8,5 % aikuisväestöstä. Lähes 60 %:lla kulutusluoton hakijoista oli jo aikaisempia luottoja ja viime vuonna noin 500 000 suomalaista oli ulosoton asiakkaana.

Ylivelkaantumisen ehkäisemisessä on epäonnistuttu. Luotonantajilla ei tällä hetkellä ole keinoja ehkäistä ylivelkaantumista, eikä nykyjärjestelmä kannusta yksilöä selviämään veloistaan. Luotonantajilta vaaditaan luottokelpoisuuden arviointia, mutta mahdollisuudet arvioida luotonhakijan luottokelpoisuutta ovat erittäin rajalliset. Velvoitteiden täyttämiseksi tarvitaan lisää tietoja. Tämä edellyttäisi valtakunnallista, kaikkia luottottajia sitovaa kyselyjärjestelmää, niin sanottua positiivista luottotietorekisteriä. Rekisteri tulee entistä ajankohtaisemmaksi ensi vuoden alusta, kun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366 maksupalveluista sisämarkkinoilla astuu voimaan ja edellyttää pankeilta luottotietojen jakamista.

Positiiviseen luottotietojärjestelmään sitoutuminen mahdollistaisi myös ylivelkaantuneiden auttamisen. Maksuhäiriömerkintä vaikeuttaa arkea monella tavalla. Se estää muun muassa asuntolainan ja kotivakuutuksen saamisen, luottokortin hankkimisen ja osamaksulla ostamisen. Merkintä vaikeuttaa vuokra-asunnon saamista sekä matkapuhelinliittymän ja internetyhteyden hankkimista. Se saattaa jopa vaikuttaa työpaikan saamiseen. Velkaantumiseen ja syrjäytymiseen liittyvä vyyhti on moninainen, mutta oleellista olisi keskittyä velkaantuneiden auttamiseen, eikä heidän kuoppansa syventämiseen.

Nykylainsäädännön mukaan maksuhäiriömerkintä säilyy rekisterissä kahdesta neljään vuotta. Merkinnät säilyvät rekisterissä maksuhäiriön luonteesta riippuen useita vuosia vielä merkinnän aiheuttaneen velvoitteen hoitamisen jälkeenkin. On yleisen oikeustajun vastaista ja kohtuutonta, että pienistäkin laiminlyönneistä aiheutuneet maksuhäiriöt leimaavat ihmisiä vuosiksi eteenpäin. Pahimmillaan merkinnät aiheuttavat syrjäytymistä ja synnyttävät kierteen, joka tulee kalliiksi yhteiskunnalle. Maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisajan olennainen lyhentäminen olisi konkreettinen tapa tukea taloudellisista vaikeuksista kärsiviä kansalaisia.

Pitkistä maksuhäiriömerkintöjen säilyttämisajoista kärsii myös suomalainen yrittäjyys. Hallituksen yrittäjyyspaketissa on lukuisia hyviä tavoitteita, kuten eri kehitysvaiheessa olevien yritysten

Kirjallinen kysymys KK 132/2017 vp

tukeminen, niiden toimintaedellytysten parantaminen ja yrittämisen esteiden poistaminen. Lisäksi pyritään tukemaan erityisesti mikro- ja pienyrittäjyyttä ja kasvattamaan luottamusta suomalaiseen toimintaympäristöön. Tavoitteena on parantaa yritysten mahdollisuuksia ottaa riskejä, investoida, työllistää ja lisätä vientiä. Pitkät luottotietohäiriöiden säilyttämisaajat ovat ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa. Pitkät maksuhäiriömerkintäajat luovat osaltaan maahamme ilmapiirin, jossa yrittäjyyttä varjostaa pelko. Olisi tärkeää muuttaa yhteiskuntamme ilmapiiriä siihen suuntaan, että esimerkiksi konkurssista voisi oppia sen sijaan, että se jättää kohtuuttoman, vuosikausia säilyvän negatiivisen merkinnän rekisteriin.

Maksumerkintöjen tallenneaikojen lyhentäminen vaatisi muutoksen luottotietolain (572/2007) 18 §:ään. Sen rinnalla vaadittaisiin rakenteellinen uudistus sitouttamalla luotonantajat valtakunnalliseen positiiviseen luottotietorekisteriin.

Ruotsissa sekä suurimmassa osassa EU-maista on jo käytössä positiivinen luottotietorekisteri. Ruotsi on luotonantajan näkökulmasta esimerkillinen maa, jossa positiivinen luottotieto on kaikkien saatavilla ja maksuhäiriömerkintä on voimassa kolme vuotta huolimatta siitä, onko velka maksettu vai ei. Norjassa tilanne taas on päinvastainen: positiivista luottorekisteriä ei ole, ja maksuhäiriömerkintä poistuu välittömästi, kun velka on maksettu. Suomalaisen mallin tulisi yhdistää vastuullinen luotottaminen sekä velallisten eteenpäin auttaminen yhdistämällä positiivisen luottotietorekisterin käyttöönotto ja maksuhäiriömerkintäaikojen lyhentäminen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi ja positiivisten luottotietojen jakamisen mahdollistamiseksi?

Helsingissä 31.3.2017

Joakim Strand r